

Quickscan Wet natuurbe- scherming soorten voor uit- breiding van milieustraat "De Tweemat"

*b*uro *b*akker adviesburo voor ecologie

Quicksan Wet natuurbescherming soorten voor uitbreiding van milieustraat "De Tweemat"

Opdrachtgever

Pietersma & Spoelstra

Contactpersoon

mevr. J. Takkebos

Status

Definitief

Datum

8 oktober 2018

Vrijgave

Alie Alserda

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Wettelijk kader	5
1.3 Onderzoeksmethode	6
1.4 Ligging en beschrijving plangebied	6
1.5 Planbeschrijving	7
2 Resultaten en effecten	8
2.1 Vogelrichtlijnsoorten	8
2.2 Habitatrichtlijnsoorten	8
2.3 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten	11
3 Conclusie	13
3.1 Conclusie beschermde soorten	13
3.2 Benodigde vervolgstappen	13
4 Literatuur en bronnen	15

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Tweemat te Grootegast zijn plannen voor verplaatsing van de gemeentelijke milieustraat en uitbreiding van het bedrijfsterrein van Hoeksema's Regionale Milieudiensten (HRM). Daarvoor worden enkele graslanden ten noorden van het huidige bedrijventerrein heringericht. Om deze ontwikkelingen binnen de kaders van de Wet natuurbescherming uit te voeren is Buro Bakker gevraagd een quickscan aan het wetsonderdeel soorten uit te voeren. Effecten op beschermde soorten als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

In dit rapport zijn de bevindingen van de quickscan uitgewerkt, waarbij rekening is gehouden met de beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming.

Deze quickscan geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde flora en fauna zijn aanwezig of kunnen in het plangebied en omgeving voorkomen?
- Kunnen de geplande werkzaamheden negatieve effecten hebben op beschermde flora en fauna?
- Zo ja, welke effecten kunnen optreden en welke maatregelen zijn dan nodig om deze negatieve effecten te voorkomen?
- Indien schade niet volledig is te vermijden, welke vervolgstappen zijn dan aan de orde?

1.2 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet. Met deze quickscan vindt de toetsing aan het onderdeel soorten van de Wet natuurbescherming plaats. Voor dit project is de provincie Groningen het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

- **Vogelrichtlijnsoorten** (artikel 3.1 -3.4)
- **Habitatrichtlijnsoorten** en soorten genoemd in de verdragen Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
- Andere **nationaal beschermde soorten** (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

De lijst 'jaarrond beschermde nesten' die onder de Flora- en faunawet is opgesteld, is ook onder de Wnb geldig. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Groningen het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Groningen heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het bepalen van de mogelijke effecten van de geplande werkzaamheden is het noodzakelijk te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn en kunnen zijn, in en in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4). De NDFF is geraadpleegd op 26 september 2018.

Veldonderzoek

Op 19 september 2018 is een verkenning van het uitbreidingsgebied uitgevoerd door twee ecologen van Buro Bakker. Tijdens dit veldbezoek is een beoordeling gemaakt van de geschiktheid van het gebied als leefgebied voor beschermde flora en fauna. De sloten in het plangebied zijn steekproefsgewijs bemonsterd met een RAVON-steeknet. De waargenomen beschermde soorten en sporen van beschermde soorten zijn genoteerd.

1.4 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied betreft enkele graslandpercelen ten noorden van het bestaande bedrijfsp perceel HRM aan de Tweemat in de gemeente Grootegast (provincie Groningen). De gezamenlijke oppervlakte van de percelen bedraagt circa 5,5 hectare. Het plangebied bestaat volledig uit agrarisch beheerde graslandpercelen. Het beheer bestaat vooral uit het maaien van de graslanden. Ten tijde van het veldbezoek waren de percelen net gemaaid en werd het maaisel afgevoerd. De percelen zijn gescheiden door brede permanent waterhoudende kavelsloten. In de kavelsloten is een zeer dikke baggerlaag aanwezig. Met uitzondering van de grenssloot langs het bedrijfsp perceel van HRM worden de sloten jaarlijks geschoond. Bomen en gebouwen ontbreken in het plangebied.

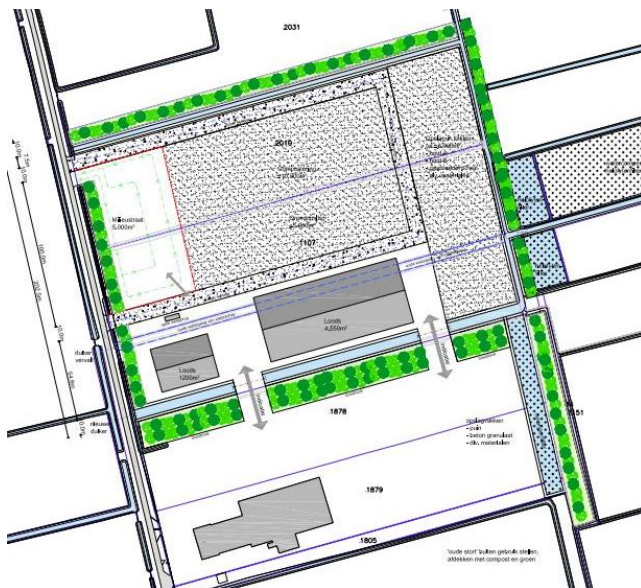
Figuur 1 Ligging van het plangebied (bron: Google Earth Pro).

Foto 1 Impressie van het plangebied (dd 19 september 2018).

1.5 Planbeschrijving

In het plangebied wordt een uitbreiding van de milieustraat gerealiseerd. Dit betekent dat het hele gebied wordt heringericht en alle bestaande structuren, zoals sloten gedempt en/of verplaatst. verdwijnen. Dat geldt niet voor de sloot langs het bestaande bedrijfspersceel van HRM. Deze sloot blijft grotendeels intact. Er worden alleen twee dammen geplaatst (figuur 2).

Figuur 2 Schets van de nieuwe inrichting van het plangebied. De twee dammen zijn met pijlen aangegeven (bron: Pietersma & Spoelstra).

2 | Resultaten en effecten

Dit hoofdstuk beschrijft het (mogelijke) voorkomen van beschermde flora en fauna. Per beschermingsregime zijn de effecten beschreven en getoetst aan de Wet Natuurbescherming. Vervolgens zijn de eventuele vervolgstappen aangegeven. In dit hoofdstuk is onderscheid gemaakt in Vogelrichtlijnsoorten (paragraaf 2.1), Habitatrichtlijnsoorten (paragraaf 2.2) en Nationaal beschermde soorten (paragraaf 2.3).

2.1 Vogelrichtlijnsoorten

Aanwezige beschermde soorten

Jaarrond beschermde nesten

De aanwezigheid van soorten met jaarrond beschermde nesten kan op basis van de quickscan worden uitgesloten. In het terrein is geen geschikte nestgelegenheid aanwezig voor roofvogels, uilen en koloniebroeders.

Overige broedvogels

Het plangebied is in beperkte mate geschikt voor een aantal bodembroeders en watervogels. In de categorie bodembroeders vallen enkele minder kritische weidevogels zoals Kievit en graspieper die in de graslandpercelen kunnen worden aangetroffen. Vanwege het regulier agrarische gebruik van de graslandpercelen is de verwachting dat het geen rijk weidevogelgebied is. De watergangen met een ruime mate van oeverbegroeiing zijn geschikt voor algemene watervogels zoals wilde eend en meerkoet.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

Overige broedvogels

Vanwege de (mogelijke) aanwezigheid van een aantal algemene broedvogels zijn effecten niet zondermeer uit te sluiten. Effecten zijn aan de orde indien inrichtingswerkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd. Door dergelijke werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kunnen effecten worden voorkomen. Het broedseizoen omvat globaal de periode half maart tot half juli. Eventueel kunnen werkzaamheden in het broedseizoen worden voortgezet, maar dan moet het werkterrein ruim voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden en ongeschikt gehouden worden. Dit kan bijvoorbeeld door de vegetatie in de percelen kort te houden door het regelmatig te maaien en door oeverbegroeiing langs de sloten zoveel mogelijk te verwijderen. Voor werkzaamheden in het broedseizoen kan het noodzakelijk zijn dat er ecologische begeleiding plaatsvindt.

2.2 Habitatrichtlijnsoorten

2.2.1 Planten

Aanwezige soorten

Binnen het plangebied ontbreekt geschikt habitat voor beschermde plantensoorten van de Habitatrichtlijn. Er zijn vier planten beschermd onder de Habitatrichtlijn, te weten: drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm en zomerschroeforchis. Deze soorten komen alleen in zeer specifieke milieus voor en zijn afhankelijk van kalkrijke, voedselarme en vochtige tot natte om-

standigheden met kwelinvloed. Het plangebied is voor deze soorten niet geschikt omdat hier vanwege de aanwezigheid van voedselrijk grasland een voedselrijke situatie aanwezig is.

Effecten en vervolg

De geplande werkzaamheden leiden niet tot negatieve effecten op beschermde planten van de Habitatrichtlijn. Vervolgstappen zijn zodoende niet aan de orde.

2.2.2 Vleermuizen

Aanwezige beschermde soorten

Verblijfplaatsen

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kan op basis van de quickscan worden uitgesloten. Er zijn geen bomen en/of gebouwen aanwezig die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats.

Essentiële vliegroutes

In het plangebied zijn geen lijnvormige landschapselementen, zoals houtwallen en bomenrijen of bredere watergangen aanwezig. De aanwezigheid van essentiële vliegroute van vleermuizen kan worden uitgesloten.

Essentieel foerageergebied

Delen van het plangebied worden hooguit incidenteel gebruikt als foerageergebied van vleermuizen die in de omgeving verblijven. Het terrein heeft geen essentiële foerageerfunctie.

Effecten en vervolg

Verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Aanwezige beschermde soorten

Relevante grondgebonden zoogdieren die zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn zijn bever, otter en noordse woelmuis. De aanwezigheid van deze soorten in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten. Geschikt leefgebied ontbreekt. Daarnaast komen deze drie soorten in de wijde omgeving van het plangebied niet voor (NDFF, 2018).

Effecten en vervolg

De geplande werkzaamheden leiden niet tot negatieve effecten op beschermde grondgebonden zoogdieren van de Habitatrichtlijn. Vervolgstappen zijn zodoende niet aan de orde.

2.2.4 Reptielen en amfibieën

Aanwezige beschermde soorten

De aanwezigheid van de beschermde heikikker en poelkikker kan niet op voorhand worden uitgesloten. Beide soorten komen voor in de directe omgeving (NDFF, 2018). Kleine populaties van de heikikker zijn bekend van het natuurterrein Bakkerom en in een poel tussen de Polmalaan en Brand-sloot. Populaties van de poelkikker komen voor nabij Sebaldeburen en in het stroomgebied van het Dwarsdiep.

Tijdens de steekproefsgewijze bemonstering van de sloot tussen het bestaande bedrijfsperceel van HRM en de beoogde uitbreiding zijn diverse juveniele groene kikkers gevangen met kenmerken van poelkikker (grote symmetrische graafknobbel, weinig of niet gemarmerde lichte keel en borst en weinig gevlekte iris). Een combinatie van deze kenmerken is een vrij sterke aanwijzing voor poelkikker. Volledig uitsluitel is te verkrijgen met een gericht onderzoek in de juiste periode (mei/juni) met volwassen dieren. In deze periode kan het belangrijkste kenmerk (het geluid) worden vastgesteld.

Figuur 3 Geschikt leefgebied voor de beschermde heikikker en poelkikker.

De mogelijke aanwezigheid van de heikikker is gebaseerd op waarnemingen in de omgeving en de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Het geschikte leefgebied bestaat uit de combinatie van potentieel voortplantingswater (dicht begroeide sloot tussen de milieustraat en de beoogde uitbreiding) en potentieel overwinteringsgebied (ruigtezoon aan de rand van het bedrijfsperceel van HRM). Volwassen heikikkers verlaten meteen na de voorplanting in maart het water. Jonge heikikkers verlaten het water meestal in juni. De aanwezigheid van heikikkers kan het meest betrouwbaar worden onderzocht in de periode half februari tot en met juni. Onderzoek vindt plaats door een combinatie van roepende mannetjes, eiklommen, larven en juvenielen.

De aanwezigheid van beschermde reptielen en andere relevante soorten amfibieën kan met de quickscan worden uitgesloten. Geschikt leefgebied ontbreekt en het plangebied ligt ruim buiten het bekende verspreidingsgebied van dergelijke soorten.

Effecten en vervolg

Met de uitbreiding zijn effecten op de beschermde poelkikker en heikikker niet volledig uit te sluiten. Beide soorten komen mogelijk voor in de sloot langs het bedrijfsperceel van HRM. Met het aanbrengen van de twee dammen gaat het met name om tijdelijke effecten en het risico dat individuen worden gedood tijdens de werkzaamheden. Van vernietiging van leefgebied is geen sprake. De sloot blijft grotendeels intact. Nader onderzoek naar beide soorten is niet noodzakelijk als de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd, zodat schade zo veel mogelijk wordt beperkt. Met de volgende maatregelen kan schade worden beperkt:

1. de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van beide soorten (september t/m januari);
2. voorafgaand aan het aanbrengen van de dammen wordt de vegetatie in het werkterrein gemaaid en kort gehouden tot de dammen zijn aangelegd.

De maatregelen dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als dit niet kan worden gegarandeerd is het wel noodzakelijk om aan- of afwezigheid van beide soorten vast te kunnen stellen. Na afronding van het nader onderzoek zijn mogelijk vervolgstappen aan de orde.

2.2.5 Vissen

Aanwezige beschermde soorten

De aanwezigheid van (beschermde) vissen kan op voorhand worden uitgesloten. Vissen die door de Habitatrichtlijn worden beschermd zijn houting en steur. Beide soorten komen uitsluitend voor in de grote rivieren en in zout water. De sloten in het plangebied zijn ongeschikt.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor beschermde vissen zijn niet aan de orde.

2.2.6 Insecten en ongewervelden

Aanwezige beschermde soorten

De aanwezigheid van beschermde insecten en ongewervelden is uit te sluiten. Het plangebied is niet geschikt voor soorten uit deze soortgroepen. De aanwezigheid van soorten binnen deze soortgroepen is vaak gebonden aan zeer specifieke milieus (bijvoorbeeld krabbenscheervegetaties, voedselarme vennetjes en hoogveenontwikkeling).

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen voor beschermde insecten en ongewervelden zijn niet aan de orde.

2.3 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

Aanwezige beschermde soorten

Flora

In het plangebied zijn geen nationaal beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de terreinkarakteristieken van de percelen kan de aanwezigheid van dergelijke soorten worden uitgesloten. Ook in en langs de sloten groeien alleen algemene en niet beschermde soorten. Alle aangetroffen soorten indiceren een voedselrijke situatie. Groeiomstandigheden voor beschermde soorten zijn niet aanwezig.

Fauna

De aanwezigheid van de beschermde waterspitsmuis en grote modderkruiper kan op basis van de quickscan niet op voorhand worden uitgesloten. De sloot langs het bestaande bedrijfsperceel van de HRM is geschikt als leefgebied van beide soorten (figuur 3). In en langs de sloot is een rijke water- en oevervegetatie aanwezig. Gezien de huidige staat is er van regelmatige schoning geen sprake en is er het gehele jaar door voldoende dekking en voedsel voor beide soorten aanwezig. In de directe omgeving van het plangebied zijn resten van waterspitsmuizen in braakballen van kerkuilen aangetroffen. Dit duidt op een populatie waterspitsmuizen in de buurt.

Andere beschermde fauna beperkt zich tot een klein aantal zoogdieren (veldmuis, bosspitsmuis, mol, haas en egel) en amfibieën (gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker) die gebruik kunnen maken van (delen van) het plangebied. Voor nationaal beschermde reptielen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden ontbreekt geschikt habitat.

Figuur 4 Sloot met geschikt leefgebied voor de Nationaal beschermde waterspitsmuis en grote modderkruiper.

Effecten en vervolg

De waterspitsmuis en grote modderkruiper zijn niet door de provincie Groningen vrijgesteld. Dat betekent dat voor het aantasten van leefgebied een ontheffing nodig is. Beide soorten zijn mogelijk aanwezig in de sloot langs het bedrijfsperceel van HRM. Met het aanbrengen van de twee dammen gaat het met name om tijdelijke effecten en het risico dat individuen worden gedood tijdens de werkzaamheden. Van vernietiging van leefgebied is geen sprake. De sloot blijft grotendeels intact. Nader onderzoek naar beide soorten is niet noodzakelijk als de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd, zodat schade zo veel mogelijk wordt beperkt. Met de volgende maatregelen kan schade worden beperkt:

1. de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van beide soorten (september t/m januari), maar niet tijdens strenge vorst;
2. de watergang blijft d.m.v duikers met elkaar in verbinding;
3. voorafgaand aan het aanbrengen van de dammen wordt de vegetatie in het werkterrein gemaaid en kort gehouden tot de dammen zijn aangelegd.

De maatregelen dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als dit niet kan worden gegarandeerd is het wel noodzakelijk om aan- of afwezigheid van beide soorten vast te kunnen stellen. Het vaststellen van één of beide soorten betekent dat er een ontheffing moet worden aangevraagd en dat er mitigerende en compenserende maatregelen moeten worden getroffen.

Voor de overige aanwezige Nationaal beschermde soorten geldt, conform de Verordening Wet natuurbescherming van de provincie Groningen, een algehele vrijstelling. Eventuele schade aan soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, hoeft niet te worden gecompenseerd. Wel is op deze soorten de zorgplicht van kracht (Wet Natuurbescherming artikel 1.11). De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen.

3 | Conclusie

3.1 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de quickscan zijn met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde flora en fauna de volgende conclusies te trekken:

- De aanwezigheid van een aantal beschermde en niet vrijgestelde soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het betreft de volgende soorten: poelkikker (Habitatrichtlijn), heikikker (Habitatrichtlijn), waterspitsmuis (Nationaal beschermd) en grote modderkruiper (Nationaal beschermd).
- In het plangebied is geschikte nestgelegenheid aanwezig voor een aantal broedvogels.
- In het plangebied is leefgebied aanwezig van een aantal vrijgestelde Nationaal beschermde soorten zoogdieren en amfibieën.

3.2 Benodigde vervolgstappen

- Vanwege de mogelijke aanwezigheid van 4 beschermde soorten in de sloot langs het bestaande bedrijfsp perceel van HRM (**poelkikker**, **heikikker**, **waterspitsmuis** en **grote modderkruiper**) is het nodig om bij het aanleggen van de twee dammen de volgende maatregelen te nemen:
 1. de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van beide soorten (september t/m januari), maar niet tijdens strenge vorst;
 2. de watergang blijft d.m.v duikers met elkaar in verbinding;
 3. voorafgaand aan het aanbrengen van de dammen wordt de vegetatie in het werkterrein gemaaid en kort gehouden tot de dammen zijn aangelegd.

De maatregelen dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

- Voor Nationaal beschermde soorten geldt dat ze allemaal zijn vrijgesteld. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen.

4 | Literatuur en bronnen

- Bos, E., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay en I. Wynhoff (De Vlinderstichting) (2006); De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Kennisdocument Heikikker, versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Kennisdocument Grote modderkruiper, versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Kennisdocument Poelkikker, versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Geraadpleegd 27 september 2018.
- Provincie Groningen, 2016. Verordening van Provinciale Staten van de provincie Groningen houdende regels ter bescherming van de natuur Verordening natuurbescherming provincie Groningen. Provinciaal Blad nr. 6952, 27 december 2016.
- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad 2016, nummer 34: 1-73.

Websites

www.zoogdiervereniging.nl

www.ravon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl/

Colofon

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Weiersloop 9
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding

Alie Alserda

Rapportage

Harold Steendam

Veldwerk

Aaron Sibma & Harold Steendam

Kwaliteitscontrole

Evert-Jan Slot

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2018); Quickscan Wet natuurbescherming soorten voor uitbreiding van milieustraat "De Tweemat". Rapport P18228, Assen.

Foto's: A. Sibma & H. Steendam